НАРОДНИ БРОЈ 5.

„ЗАСТАВА“ излази редовно: недељом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
За Србију
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка нарочито за шире народне кругове уређени могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
За „Приповедање“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 19. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 3. ФЕБРУАРА 1895. ГОДИНА XXX.

БОРБА ЗА ОПСТАНАК.

Заиђите данас плодном угарском равницом, па ћете чути тешке уздисаје; видећете ратара, где се прибио у својој кућици. Размишља, а не зна управо ни сам шта ће, ни куда ће. Зима се протегла, колико није мислио, а он остао без одела, без огрева, без хлеба. Погледајте у забите крајеве Славоније, Горње Крајине, Лике и Крбаве, где живи велики део нашега народа, тамо је и црње и горе.

Тамо „народни оци“ у сабору кроје законе, који ће помагати и ширити крила идеје Велике Хрватске. Стеклиштво се шири од горе и од доле, а о голотињи и немаштини, што је код њих и око њих, нико се не брине. Бан Хедервари спрема земљиште, да Тројединцу усрећи црквено-политичким реформама, а осиромашени народ дрхће од зиме, гладан и хладан, го и бос.

Овде у Угарској разјапила чељуст хала шовинистичка, те гута снагу, која би се могла употребити у племенитом раду за малаксале патнике; прождире време и новац, који би послужили, да се утре многа суза, да се отклони многи јад. С друге стране притисли на осиромашени народ велики капитали, па га сисају; продају му у дуг прио испод нокта. А држава не пита, има ли он хлеба. Њој мора бити, па ма одробио.

Не кажемо ми то, Срби, бунтовници и кварише реда и поретка. У срцу Угарске, дуж простране равнице, где би требало да и данас тече мед и млеко, разлежу се из груди очајних Мађара још очајнији узвици: Не треба нам Мађарорсаг! Ми нисмо Мађари! Дајте нам прво хлеба! — Они у Пешти запушили уши, да не чују то. Тешко им је, да чују истину. А још теже им је, што не могу невољу олако да отклоне. За то свим силама раде за велики Мађарорсаг; голицају свим начинима народ да покрену и најтању жилицу у њега, а тако бар за време да баце копрену преко економскога зла и невоље.

Но то зло и невоља избија гласно на видик. Покрет међу ратарима и радницима у нашој домовини узео је озбиљан вид. Бадава је растеривати њихове зборове; бадава је стајати на пут ширењу списа и књижица тога покрета; бадава коловође затварати и осуђивати. Тако се зло не искорењује. Ческог учитеља Јована Хуса, који је ишао против злоупотреба у римској цркви спалили су на ломачи, али је за то његова мисао победила у преустројству вере. Књиге народног мудраца Доситија Обрадовића анатемисали су и у огањ бацали, али је за то он ипак проширио пута правој народној књизи.

Они, што ведре и облаче у Тројединци и Угарској могли би се многом чему научити од „варварске“ Русије и „ништаве“ Србије. Нека та господа заиђу да виде и чују, има ли тамо бескућника и тако незадовољне сиротиње као код нас. Али се тамо држава постарала, да се ратару не сме продати и последњи јастук испод главе. На један део имања не плаћа се ни пореза. У Русији се не сме продати у име дуга ратарево непокретно имање, а у Србији опет не сме се продати рало и плуг, пар волова или коња и 8 јутара земље. Тако је тамо обезбеђен ратар, да га зеленаши не могу до голе душе сисати, па ни држава му не може све имање продати.

Да је о том ко год код нас пре размишљао, не би ми данас са свију страна слушали очајне узвике: Дајте нам хлеба! Не би се један слој друштва подизао на плећима другог, него би се поставио природан однотај између радника и газде, обезбедили би се мањи поседници у борби са великом производњом и капиталом; подигао би се кредит за мале земљораднике и занатлије.

Слична начела увела је у свој програм нова странка у Угарској, т. зв. народна странка. Но њу ћемо да видимо на делу, шта вреди.

Почело се да мисли и размишља о питању хлеба код нас. Знак је добар. Само је слаба нада у потпун успех, што се о том почело да мисли тек онда, кад је догорело до ноката; кад је економско зло претило већ побуном.

У том питању је код нас куцнуо дванаести час. Но боље је и сад радити на економском питању, него — никад

Огњан.

ТРУЛЕЖ МЕЂУ ПОСЛАНИЦИ.

Ко хоће да буде посланик у угарском сабору, па да му се то исплати, он треба да иде у владин табор. Пропали великаши, никакви чиновници, кад не могу даље да дурају и рахат да живе, дају се бирати за владине посланике. Избор му је обезбеђен, а кад оде тамо горе, да води „бригу“ о народу, који га је изабрао, он се прво стара, да добије какво више државно звање, које је скопчано с масном мировином или баш ако то не, онда да се докотура до каквог управитеља или надзорника банке, државних железница или тако чега, што је влади у рукама. Ко боље да живи од њега?

А народ? Доста је, што га је изабрао и пружио му прилике, да се уриј у дебелу сланину разних положаја, што су влади на расположењу и којима влада награђује своје верне. Док је био кандидат посланички, он је тежио, да поверењем бирача дође само до тог почасног места посланичког, а у себи је скривао крајњи смер, да се докопа згодног положаја, са кога ће моћи да „помогне“ својим бирачима, а разуме се прво себи, јер шта му је то осам форината дневнице?

Разна деоничка друштва, разне банке и новчани заводи, разне концесије (допуштења) за градње железница, државних путева, канала — то је пусто масло, то је сало, на ком се гоји владина, либерална странка; то је главно средство за одржање владине странке.

„Будапешти Хирлап“ наводи по именце те лезилебове: У управи друштва „Адрије“, које прима од државе новчане припомоћи, седе посланици Стеван Тиса, Лео Ланци, Александар Матлековић, Јулије Розенберг, Доминик Телеки. Речка стоваришта издата су некој банци за 20 година под аренду; у тој банци је председник Коломан Сел, председник финансиског одбора у угарском сабору, а управни је члан Александар Хегедиш. Ганцова творница зготовљава непрестано државним железницама кола железничка (вагоне), електрицитет и т. д., а у творничкој управи седе Александар Хегедиш и Игњат Хелфи. У друштву оружничке творнице су надзорници Амбруш Немењи (пре се звао Најман) и Коломан Миксат. Поједини посланици, као што је Александар Хегедиш члан је управе на многим местима; Амбруш Немењи је на осам места управитељ, но и њега надмашује Мориц Мезеји, узор напредног, либералног народног заступника, који има удела код петнаест железница, што их држава потпомаже.

Ове прилике нам казују, за што се на поједине посланичке изборе утроше тешке хиљаде. Кад буде изабран, он ће то већ попунити, но не из свог, посланичког џепа, него опет из државног, у који воде сви новчани канали и у које ми сви сипамо, купајући се у зноју лица свог и грбећи за неколико Хегедиша, Мезеја, Розенберга и Најмана.

Зар да не узвикнемо на то: Живео Банфи-паша и његова „либерална“ странка!

Раде.

Нови Сад, 2. фебруара.

Милетићева седамдесета. Ретка старост, још ређе славље, које дочекује наш великан и борац за народна права др. Светозар Милетић. После опасне болетице окрепљен дочекује Милетић у петак 10. (22.) фебруара о. г. наступање седамдесетог свог рођендана. По првим знацима наш народ се спрема, да поздрави свога Тића, данас још крепка старца, најзаслужнија за наше народно одржање. Извештавају нас, да већ стижу писмени поздрави на адресу Милетићеву. Ми ћемо их све редом изнети на јавност.

И ОПЕТ: КУД СЕ ДЕВА НЕМАЊИНО БЛАГО.
II.

У целом свету, а не само у „новчаном свету,“ важи за правило, да је брза помоћ — двострука помоћ. Само код саборског одбора то не важи. Код њега иде све на пужеви, јер код њега није као код осталог „новчаног света.“

Па као што је код њега „ред“ у руковању са државним папирима и давањем зајмова, тако се исто потраживања нередовно утерују. Ту да богме не може бити крив саборски одбор, који треба да тражи што има од кога, него дужник, да се тога сећа, јер и онако нема друге бриге! На пример неуплаћен верозаконски прилог (владичина) и саборски трошак нагомилали се на стотине хиљада, а народ не ће да плаћа. Па још на тај „дуг“ не ће ни да плати камате! (Гле, како ту зна, да употреби, шта се ради у осталом „новчаном свету!“) За то вели „Сион“, није могао неприкосновени фонд претворити више новца у државне папире. Иначе би и он претворио као и клирикални фонд један и четврт милијуна у папире, а не само по милијуна. Ту он тражи разлику и за то криви народ. Народ је дужан око три стотине хиљада владичине и саборских трошкова. За то, вели, клирикални фонд има скоро три пут толико новца у папирима, колико има неприкосновени фонд. Но то

ПОДЛИСТАК.

СТАРО ОГЊИШТЕ.

Често сам промерио пут од Липовца до Растовца. Липовац је староседелачко место, а Растовац насеобина, коју је подигао гроф Јулије Јанковић, властелин даруварски, пре тридесет и неколико година. Растовац су населили махом некакви Немци.

Растовац се подигао на месту, где се пре ширила велика шума, у подољу речице Иловe-Липовцу на западу, дочим се на северној страни подигла насеобина Благородовац, а на јужној Антуновац.

По приповедању старијих Липовчана беше у Липовцу пре, него што су те насеобине постале, особито благостање. Али када је под марљивом руком досељеника шума почела да пада, стало је опадати и благостање у Липовцу. К томе су придошли и други узроци „новог времена“; Липовчанин је пропадао, и један по један стао остављати старо огњиште, дедовско, гнездо своје!

Где су се пре напасала крда староседелачких говеда и жирили чопори свиња, постадоше плодна поља и цветне ливаде. Насељеничка села стала се нагло подизати. Девичанска земља обилато награђиваше труд марљива досељеника; а староседелац се скукао и многи напустио старо дедовско огњиште своје, да на другоме месту савије себи ново.

Особито се лепо подизао Растовац. Становници се тога места, рек' би, натецаху, који ће угледнију кућу да подигне. И заиста, Растовац — у опште узето — пружа красну слику лепо уређена села, а уједно је доказ, како може човек трудом и муком лепо да напредује, тим више, када се узме у обзир, да се Растовчанин морао да бори са стотину неприлика, стварајући од дивне шуме плодна поља, а уз то је дошао амо празних шака, да из доходака земље издржава себе и своје и да отплаћује земљиште. Али земља је добра мати, обилато награђује труд, што га марне руке у њу уложе.

Волео сам да се отшетам до Растовца. Мала је то шетња, али веома пријатна. Води пољем, засејаним житом, које је бујно порасло.

Земљиште, идући од Липовца, према Растовцу, уздиже се, док готово у средини међу та два места не досегне највиша тачка.

Успнеш ли се на тај брежуљак, пред тобом — у долини равној као длан — прострло се лепо сеоце, у крају закриљено шумом, а подаље плаве се горе мославачке, а ту и тамо по брежуљцима беласају се звоници сеоских цркава, а видиш и главне црте појединих села. Обазреш ли се, ето ти на видику Видовца. Од густих шљивика тек неколико кућа можеш да разабереш, али се за то поносито уздигао звоник цркве св. Јована Претече — доказ, да ту још Срба имаде. Даље уздижу се горе пакрачке и даруварске. Далеко су, не можеш да разабираш витих звоника села по брежуљцима, где је пре кратка времена само Србин живео, а по горама одјекивала само српска песма. Данас! Ах, не питај ме тужна и жалосна! У околини митрополе славонске Србин се знатно проредио . . .

Шетња пољем до Растовца вазда ми пријаше и никада је се несам заситио.

На бујном земљишту наћикало жито, а ветарац када би попирнуо, поигра се њиме; чини ти се, као да се море таласа. Из жита излети шева и вијне се у висине плаве, а пред вече чујеш и пуњпуруђ, житне кокице Из жита ту и тамо провирује огроман пањ, који је временом поцрнео, али га време још није могло да уништи. По томе пању, а да ни не знаш, можеш да помислиш, да је ту морала некад бити јака шума.

Када бих приспео у Растовац, свратио бих у гостионицу Хајнриха Вебера, сео би крај прозора, одакле се отвара красан видик на бујне ливаде, па када би румен сунца на заходу прелила оно живо зеленило, наслађиваше ми се душа милим погледом.

Крај чаше вина, посматрајући ту лепоту, просањарио би који часак.

Једнога дана — беше то на измаку месеца јуна — упутио сам се у шетњу према Растовцу.

Када сам дошао на брежуљак, замириса ми цвет на липи, што је расла крај пута. Несам могао да одолем примамљиву мирису и лепој ладовини, те се пруђим под дрво сенато. Мило ми беше шапутање лишћа, између кога се потајно крадао лахор; мирис ме цвећа опајаше, а зујање пчела медарица успављиваше ме. Надамном бескрајно азурно небо . . . утонух у миле сањарије.

Из мисли тргоше ме кораци.

Подигох се.

Путем иђаше човек погнуте главе.

Упознах га.

Беше то Саво Бојичић исељеник липовачки.

Пре једно пет година напустио је старо огњиште и одселио се тамо — с ону страну Илову — у село Дишник.

Хтеде проћи, — није ме био приметио.

„Ej, Саво!“ викнух га.

Човек подиже главу, па кад ме је спазио рече:

„А, ви! Шта радите ту?“

„Управо ништа, — лешкарим у сену овог дрвета. Пријђите и ви, па седите мало.“

„Баш и хоћу, да се одморим. Добро сам пропешачио, па не ће бити с горег, да се мало одморим.

Саве нисам изближе познавао. Мало пре мога одласка одселио се из Видовца. Познавао сам га тек онако из вида, када би походио своје познанике у Видовцу.

Беше то човек већ у годинама, али се још добро држао; тек си могао приметити. да му се лицем превукла нека тиха туга.

„Па како је Саво у новој постојбини!“ упитах га.

„Добро, хвала небесном оцу, добро, кад није боље.“

„Па зар би могло и боље бити?“

„Е, па да шта да би могло, да сам остао на свом старом огњишту.“

„А за што несте остали?“

извлачење не помаже му. Клирикални фонд има на зајмовима, који највише дохотка доносе, пет и по стотина хиљада, а неприкосновени фонд четир и по стотине хиљада. У тим бројевима није велика разлика. Али је велика разлика у овим бројевима. Клирикални фонд има у папирима преко дванаест стотина хиљада, а неприкосновени нема ни пуних шест стотина хиљада. Видиш ли „Сионе“, какав је ту сразмер? То је оно, што је у торби и што доказује, да је на клирикални, просветни фонд благословом саборског одбора ударила држава свој жиг путем папира, а неприкосновени, владичански фонд да се заиста „протежира“ (заклања се и множи се на рачун просветног фонда). То је оно, што „Сион“ не ћу да рекнем није могао да види, јер он тек није — незналица, него није хтео да види. И за то, што он није хтео да види, за то је употребио прилику, да баци сву кривицу на народ. Народ му је крив, што не плаћа владичине и саборских трошкова. Народ му је крив, што тај неуплаћени новац не плаћа камате. Чисто се поноси, како народ за тај „дуг“ не плаћа камате. Чисто сматра то за велико добро, које је саборски одбор учинио „из милости“ народу. Па узвикује танко гласовито и — победоносно: Што не позовете народ, да својој дужности одговори, па да се скупе саборски трошкови, да се сабор састане, који ће прегледати рачуне онако по вашој вољи? — О, човече, како си се затрчао! Ти си се поставио на неко „више“ гледиште, па ти је и ту свако други крив, само ниси ти и твоји Сионци. А ко треба да позове народ, да плаћа заосталу владичину и саборски трошак? Ко је позван, да прави реда код неуредних платиша? Ко вуче редовно плату и дохотке за то, да се приходи редовно уносе у народне фондове? Тамо ви, или — „Застава?“ Зар „Застава“ у вашим очима има толико утецаја на народ, да би на њену једну реч била уплаћена владичина и саборски трошак? Заиста ласкаво признање за нас. И зар „Сион“ држи, да су непокупљени саборски трошкови прави узрок, што се сабор не сазива?

Баш, кад смо ту, да се разумемо.

По саборском устројству треба да се сазива наш народно-црквени сабор редовно сваке треће године (§. 7.). До сад много пута, да не кажем редовно, кад год је требало, да се сазове редован сабор, испречили су свагдашњи људи у саборском одбору нескупљене саборске трошкове као грану сазиву сабора. То су редовно чинили, кад се њима није свидело, да дође до сабора. Особито су то чинили пред сазив расправног сабора. Чак се саборски одбор заборавио, па пустио угарску владу да се меша у круг радње саб. одбора и да она искаже: Не може бити сабора, јер нису покупљени саборски трошкови. Данас то исто каже „Сион“: Скупите саборске трошкове, да се сабор састане! По томе: Иначе не ће бити сабора! — А зар су прошли сабори сазивани за то, што су саборски трошкови покупљени? Зар је један редован или ванредан сабор, нарочито пред избор патријарха, сазиван, кад нису скупљени саборски трошкови? И зар је то баш тако, да народ не плаћа саборских трошкова? Народ их плаћа, кад год га власт на то позове, а „Застава“ је ту увек чинила своју дужност опоменом на општине, да их уплаћују. И још је „Сион“ толико кочоперан, да не рекнем дрзак, јер би га то вређало, те „Застави“ пребацује, да нема петље, да народ позове на уплаћивање. Прво и прво тај саборски трошак, који спомиње „Сион“, заостао је од више година; то су дакле рештанције, којих код сваког уплаћивања има. А знаш ли, драги „Сионе“, шта се ради са рештанцијама? Или се путем егзекуције утерују или што се не да и не може утерати — брише се. То је видиш твој посао (ти си орган српске митрополије,) и посао оних око народних фондова. Тек ваљда не ћеш тражити, да ти за прикупљање забатаљених саборских трошкова „Застава“ буде — горчило?!

Терао си лисицу, па истера вука. Ти си рекао, да позовемо народ, да уплати те трошкове, али знам, да си се ти то само — шалио. Тамо вама требају ти забатаљени саборски трошкови. Ви сте научили по мутном ловити. А како би се предупредио састанак каквог рецимо радикалног сабора, кад се не би могло наћи закачаљке, што саборски трошкови нису уплаћени? Зар нисте премудри?...

Сад долази главни метак „Сионов“: Аукта, та проклета аукта, или као што вели он: принос за препарандију, јер то писац „Заставин“ као није могао знати, па убројао и аукта у државне папире. За то је „Сион“ победоносно узвикнуо: Ударате на ларму; није ли то брука; да сте знали, не би се срамотили. И још позива писца „Заставина“, да се закуне, да је истина оно, што је писао. — Лакше човече! Што тако нагло? Сустаћеш. Погледај у рачунски извештај, како је књиговођа та аукта утиснуо међу папире. Ако је то за тебе тако страшна погрешка, ми ћемо је ево теби и ником другом, за љубав — исправити. Но пази добро. То још не даје ти права да вичеш, како си започео. Српски народно-црквени школски фонд имао је сто и пет хиљада имања, а донео је те године три хиљаде и три стотине прихода. Је ли, да то имање носи од прилике три процента. Па је ли то доста за један школски фонд? Јесу ли та ваша десет-процентна аукта само на папиру? Какви су то проценти? Да није то још што гори и од државних папира? Висе ли они само у ваздуху? Што их водите, ако принос не утерујете? Или и то чекате, да вам ми гурамо? Нисте ви бадава људи од „реда“!

Кад се ухватио за аукта, помислио је, е сад је на чисто утукао те „незналице“, што ију по рачунима. Да је ћутао, ни по јада, а овако је место један пут, два пут насео као цар на Сенти. Спомиње аукта ситно и преситно. А што не рече што о јерархиском фонду? Како је и тамо уложено у папире сто хиљада, а сто и осамдесет и седам хиљада дато на зајам! Како не рече ни речи, што манастирски фонд има само 54 хиљаде? И што је донео таку „знатну“ своту чиста прихода од 191 фор. 31 н.? Од куд да се утроши на прегледање манастирских рачуна 1180 ф. за једну годину? Од куд толико клепета, а братска колико за напрстак? За што је учитељско-мировински фонд 26 хиљада, а давање мировине не износи ни три стотине форината? За што рачун писарине, опет мировински фонд, који броји преко 50 хиљада, нема никаквих издатака? — То су за тебе „сокачки разговори.“ Немој тако! Боље лепо да разговарамо!

„Сион“ би хтео да допуни оно, што није у рачунском извештају речено. Тако он говори о неком дугу од 5.000 ф. у фонду манастира Гомирја, који се у рачуну не може ни намирисати. Упућујемо „Сион“, нека погледа у извештај својим калуђерским оком, хоће ли он можда тамо наћи и трага о томе. Ту ето говоре и „мртве цифре,“ да рачунски извештај није потпун. Ако постоји какав дуг, тај се терет дуговања мора исказати у потраживању (пасиви), а код вас „Сионе“ тога нема. Дуг мора да се води као дуг, а тако исто и отписивање дуга ма којим начином мора се навести: Одакле се узима и на што се употребљава. Говори о дугу, који ми не видимо, а треба да га видимо. Међу тим ми видимо да 22706 ф. угарске ренте у злату по 4 процента доносе годишње 908 ф. 24 н. а у рачуну се износи од купона 39 ф. 50 н. Куд је дакле нестала свота од 868 фор. 74 нов.? „Сион“ нас упућује на дуг из 1892. Тај дуг и данас постоји. Међу тим се нигде не исказује. У целом свету се води по рачунима исказ дуговања, колико тај фонд дугује; даље колико тај фонд прихода доноси, исказује се у исказу прихода, а према том колико је издато, мора се навести свота у исказу расхода. По томе би ви били дужни навести, колико је отписом камата на рачун тих купона вредносних папира употребљено отплатом на дуг главнице или камате. Но о том свему нема ни беле у рачуну. Ко је дакле сад незналица, о господине? Имаш ли и ту право? За то остајем и на даље при свом, да фонд манастира Гомирја има у папирима 23 хиљаде, а ти папири донели су свега 39 ф. Цео пак фонд од 22.985 ф. 30 нов. избацио је вишка 16 фор. 93 н. То стоји црно на бело на папиру. То верујем и морам да верујем, а оно преметање твоје у „Сиону“, па ма ти био и у мантији, нисам у стању да сварим. Шта ћеш, кад је тако!

А какав уворан „ред“ влада око народних фондова, то нам је сам „Сион“ признао и хвала му на том. Он буни рачун Зелићева фонда од 1893. са рачуном од 1887. Признаје, да књиговодство није имало потпуна извешћа о неком зајму, кад је примало готовину, па је зарачунало велики део готовине као отплату камате одоцњења. Отуд та толика камата одоцњења од 457 ф. 45 н. и у години 1893. Од шест година дакле провлачи се неред. И сад смо баш ми морали то наћи? „Сион“ пита: Чега ту има страшног? Да богме, то није страшно, кад залада због нехата претрпи штету од 457 ф. 45 н. Шта је то 25 батина на туђа леђа? А колико је штете само, што се не може да види из „мртвих цифара“? Немој да се буниш, „Сионе“! Рачун од 1893. независан је од прошлих година. Зар то брани књиговодство, што за шест година није могло да набави потпуна извешћа о неком дугу из неке закладе? Што увијаш и извијаш, а не признајеш погрешку? Али да; ви сте тамо — непогрешиви!

„Приход земље у Кулпину“ износи по рачуну 8 ф. 60 н. Тако стоји у извештају. А „Сион“ би хтео, да ми из тих речи прочитамо, да је патријарх купио фондовску земљу кулпинској црквеној општини и да су тих 8 ф. 60 н. враћен порез на земљу, што је више било уплаћено пре куповања земље. Ако је враћен порез, онда није приход од земље. А ако је приход од земље, није враћен порез Кажите нам, како се зовете, да вас знамо звати. Зар би то било „дубље упуштање у предмет“, кад би се рекло: Враћен порез од земље у Кулпину? Или би „Сион“ и његово књиговодство хтели, да смо ми, којима сте дужни (§. 23. Б. II. кр. реск.) саопштити путем штампе сваке године преглед рачуна, — видовити? Опростите, али то не умемо!

Љути се „Сион“, што смо запели за привремене рачуне. А бог вас видео, од куд привремених рачуна у једној години, кад се рачун један пут подвуче и закључи? Рачун и привременост! Од куд сме и може да буде у једној години онолико „ванредних трошкова“ у једном (владичанском) фонду? Од куд на 184 хиљаде расхода 25 хиљада „ванредних трошкова“? Извештај каже, то су привремени рачуни за оправку владичанских дворова и на то каже „Сион“, да код фондова мора бити издатака, који чекају свој коначни обрачун. По томе, за зидање и дозиђивање постоје код фондова неки отворени рачуни, који чекају коначни обрачун кроз више година. Оно истина, и ми чекамо васкрс мртвих, али отворени рачуни кроз више година, то су „Сионе“ отворене ране на телу наших фондова! То је само код вас, где влада „ред“. Видите, тога у осталом „новчаном свету“ нема!

Русија о тројном савезу.

Тројни савез међу Немачком, Аустријом и Италијом, који је у питању европског мира био доста меродаван, изгубио је скоро сву своју важност, од како се склопио „двојни“ савез међу Русијом и Француском. Савез ове две последње велесиле, не само да је успоставио равнотежу европског мира, него је својом снагом и важношћу, који би у случају рата показао, са свим побио вредност старога тројнога савеза. О тој ствари пишу и руске „Новости“ па веле: тројни савез могао је бити опасан по европски мир, да није добио достојна такмаца у савезу Русије и Француске; од то доба постао је он по све безопасан, а то се види и из рада некад тако ратоборног немачког цара, који је и сам увидео то, та сваким делом својим све већма сведочи, да је рад мира. И жеља Русије је, веле „Новости“, да се европски мир утврди али под условом, да се смање оне големе суме новаца, које се данас троше на тај мир под бајонетима, јер само у том случају може бити говора о заједничком раду европских народа.

„Е, лако је вама да питате, али мени тужноме тешко да одговарам.“

„Па зар сте морали да напустите гнездо, што су га стари свили и вама у наслеђе оставили?“

„У једну руку и морао сам. Но чему да вам о томе приповедам; та и сами сте слушали — о побуни,“ рече Сава готово тихим гласом.“

„Слушао сам по нешто, но рад бих да из ваших уста све потанко чујем.“

Сава уздану.

„Није ми мило понављати оне тужне догађаје, али слушао сам, да сте прави пријатељ томе народу, што је још од нашег рода у Липовцу остао, па ћу вам испричати. — Но чекајте, припалићу лулу, биће ми лакше понављати оне немиле догађаје.“

За тим извади из торбе, коју наш чича увек преко рамена носи, дуванцар и лулу. Напуни и припали.

„Видите ли“ — поче Сава — „то село, што се у доњи тако мило беласа; хеј, туго наша, како ли красно беше Липовчанину, док га ту није било, па још она друга два! Шума камо се макнеш. Шта си плаћао спахији за пашарину, дрварину и жировину? Ништа готово, није вредно ни спомињати. Другојачије се то онда у Липовцу живело. Пун двор говеда, крмака и друге ситне и крупне стоке. Могло се држати испуст под носом Како су нам онда птице певале! Али насели спахија некакав стран народ. Секира и ватра поче уништавати шуму, претварати је у плодне ораница и травне ливаде. Столетни храстови огромне букве, све то падаше једно за другим, и показа се чистина као длан. Подигоше се ту испрва неугледни кућерци, начинише се ораница и ливаде. На новим пољима расло жито и сипало обилато зрно. Странац се обогатио, отплаћивао спахији земљиште, а неугледне кућерке замењивао новим, лепим кућама... Ето, погледајте то село у долини; зар не, права варошица!“

„А Липовчанин?“

Сава одби густ дим и дубоко уздану.

„Оног силног богатства не стаде у брзо, као што нестаје снега, када прегреје пролетње сунашце. А и како не ће да га нестане? Липовчанин је од једном био стешњен. Остало му оно мало шикаре за селом. Нити има где напасти оно мало грла, нити нажирити свиња. Вични комоцији, не могаху многи да поднесу те тесноће, напустише своја стара огњишта, а Липовац поплавио туђин из бела света; не знаш му ни рода ни имена... Црква нам опустела, школа престала бити наша, ето то је... На стара српска огњишта почео нагртати стран народ, преплавио српско место, тек ако је трећина домова остало у српским рукама.“

„Она шака Срба, што је остала, некако се држала. Борила се са свакојаким бедама и тешком немаштином, и била би се у тој тешкој борби и одржала, да није било надошло оно, што ћу сада да вам казујем.“

Сава притисну руком духан у лули, а на чело му се навуче облачак...

„Ако није Србин имао оне комоције, као пре, имао је какав такав испуст. Могао је ипак да држи волиће и коју кравицу, а и нешто свиња. Могао је да подмири своју потребу и јавне дације.

„Али ето ти беде неминовне; устадоше, да нам и то поделе. Странцу не беше доста, што се раширио по српским огњиштима, него је хтео и општег добра.“

„Подупирао их је и наш попа.“

Сави запе реч у грлу; он за часак ућута.

„Шта ви то Саво говорите. Где би пастир своје стадо распуђивао?“

„Тако је, како рекох, и никако друкчије.“

„Спријатељио се с новим бележником, који беше похлепан, да што више блага згрне, па ма народу и кожу одерао. А и попи не беше никада доста. Шуруј данас, шуруј сутра та двојица, призивај себи сад овога сад онога дошљака, док не исходише деобу.“

„Када сазнасмо то, пренеразисмо се. Та то би била готова пропаст по Србе.“

„Одосмо до попе и преклињасмо га, да отклони од нас зло.“

„Место утешне речи, обрецну се на нас. Ако нам не помогнете, рекосмо, иселићемо се сви до једнога.“

„Шта да се селите, вели. Угледајте се на ове странце. Обрађујте боље земљу, па се не бојте глади и друге невоље. А када се испуст, који сада бадава лежи, подели, имаћете више земље, па и више дохотка.“

„Наш човек не може да живи без стоке, рекосмо.“

„Па имају и они стоке, али им за то не треба испуста. Гледајте, мало дете напасе кравицу крај живица и пута, па радите и ви тако. Шта да вам толико благо лежи мртво у земљи? Него, драги моји, ви сте прелени.“

„Ступих напред и рекох: Србин није никад с лености од глади скапао. Тај испуст био је наш утишак, па вас молимо, препречите деобу.“

„Шта ја могу, када већина хоће да се дели. Идите ви лепо с миром својим кућама, а живећете ви већ и без испуста. Имаћете више хлеба.“

„Уједе нас гуја за срце. Кога смо држали и оцем и мајком, тај нам се показа као отворен душманин.“

„Разуме се, да је међу овцама и пастиром настао јаз, а с једне и с друге стране беше узрока, да је јаз све дубљи и постајао. Може бити, да несмо право радили, али када је човек у злој вољи на кога, не пита много, шта ће да ради. Држасмо, да ћемо од себе отклонити зло, ако се таква пастира опростимо. Одосмо владици и клекосмо пред њега и замолисмо га, да нам уклони тога човека, иначе ћемо сами да судимо; затворићемо пред њим врата цркве-а, јер није — рекосмо — достојан да нам и даље пастир буде. Пастир треба душу своју да полаже за овце, а не да их разгони. Нашу намеру били би и извели, да не би Бранковића. Бранковића има у свакоме делу Српства, па ни Видовац није могао да буде без њега. Издаде нас попу и цела наша намера буде осујећена. Можда је и боље, дода

Народна привреда.

ВИНОГРАДАРСТВО.

Припрема земљишта.

У пређашње време било је врло лако подићи нов виноград. Ако си имао већ виноград гдегод, набираш лозе бољу од боље. земљу очистиш, у пролеће узмеш сврдло, избушиш, посадиш, умравиньчиш, држиш чисто, крешеш траву кадгод се појави, и савест ти је била мирна Ако се нешто није примило, то се дало полагањем испунити, а ако је више остало празно, попуњавало се опет сађењем.

Данас то не иде више тако.

Сад захтевају од виноградара много више. Земља се мора приуготовити за сађење винограда и то ако можеш не само оне године кад хоћеш да садиш, него две па и три године пре, дубоким орањем, честим прокопавањем, да што више буде оранице, оне земље, која стоји у непрестаном додиру са ваздухом, кишом, мразом, снегом итд. Што је већи слој те земље, у толико ће нам боље пртити посађена лоза, ма да је она у земљи и ма да су јој жиле много дубље него што је орањица.

Сад се захтева, да виноградар целу земљу преврне, риголише, или кад сади или кад полаже високу накаламљену лозу.

Зашто се земља мора преврнути?

Знамо врло добро, да и стрмни усеви, који се сеју сваке године, много боље прте кад се њива из године у годину дубоко оре; дубоким орањем буде више оранице, која храни усев, у њу долази храна из ваздуха с кишом, снегом и т. д. Кад пођубримо њиву, ђубре заоравамо плитко, јер хоћемо да оранница буде нагнојена. Пођубрену њиву не смемо дубоко преорати, да ђубре не буде дубоко; не ће ни упливисати на будући усев, нити ће се довољно растворити ако га дубоко заоремо.

Оранница та важна је у винограду. Превртањем њу спустимо доле, а ону доњу, неплодну земљу дигнемо на површину. До доње земље — здравице, не допире плуг и мотика, она је неплодна, она држи само усев управо. С тога кад се преврће, треба пазити, да увек оранница дође најниже, на дно рупе те ћемо на тај начин дати лозиним жилама довољно хране за читав низ година.

Земља се дакле за виноград преврће за то, да оранницу спустимо тако дубоко, да темељ лозин више нађе хране за чокот.

Превртањем буде земља ређа, пропустљивија, киша много лакше допре до жила него у збијеној непревернутој земљи. Киша покупи из ваздуха много ваздушастих састојака који су биљци потребни, и ако је земља збијена, ти састојци не могу дубоко да продру у земљу, жиле не могу да допру до хране, да се развију као што треба, те биљка кења. Ако је пак земља преврнута, киша ће дубоко да допре, жиле ће боље хранити биљку и ова ће одмах бити веселија. За то је и за стрмне усеве добро преорати њиву у јесен, те се земља до пролећа напије влаге а с влагом уђе у њу довољно и хране из ваздуха. У јесен узорана земља сва буде икрава, јер је мраз измрвио, у њој буде пуно хране оне из ваздуха.

Ове ме године питао један Фрушкогорац, зашто му се пођубрени каламци нису примили? Он је све лепо удесио, преврнуо, појамио, у јамиће метнуо доста ђубрета, па опет се ти баш каламци нису примили. А ево зашто. Пролеће је било суво, после сађења није било никад кише, те је ђубре остало живо, нерастворено, укостило се, и не само да није вајдило, него је чак и шкодило лози, покупило је и оно мало влаге, што је било у земљи, те до жила баш ништа није допрло, и да богме, каламци су страдали. Да је којом срећом било кише, влага би допрла до ђубрета, из њега би сплакала оне састојке, који су пуни хране, одвела би их до жила и никад боље за лозу.

У винограду се земља преврће за то, да влага и храна из ваздуха дубље допиру и боље хране чокот.

Превртањем земља буде ређа, бухавија и жиле лакше траже храну у земљи. Жиле се увек на ону страну пружају, где има више хране у земљи, и ако је земља збијена, не могу да допру до хране те угину од глади. Чокот и воћку не хране оне дебеле жиле, него баш оне крајње што изгледају налик на клицу кад семе клија. Те су жилице танке, слабе, лако се сломију. Ако дакле те жилице наиђу на збијену и згрудвану земљу, не могу да хране чокот у оној мери, колико би требало.

У пређашње време виноград се садио у врло у често, но данас то не иде. Бујна американска лоза хоће простора, њене жиле иду много даље да траже храну у земљи. Чест сад само би упропастио лозу.

Земља се дакле и зато преврће, да жиле могу без икакве препреке тражити храну на што већем простору. но лоза ће тај труд наплатити и обистиниће се, да не дају многуље него рогуље.

Држим да је ово неколико речи довољно разлога за превртање, а знам да се до сад многи сасвим уверили, да много боље лоза прти у преврнутој него у непревернутој земљи.

Сад да пређем на само превртање.

Земља се превће од 60 до 80 центиметара дубоко, може се и дубље, не ће шкодити, али дубљина од 80 цен. са свим се може узети да је довољна.

Овде морам приметити, да се не мора чак ни толико дубоко превртати онде, где ће бити школа, дакле где лоза остаје привремено, годину две дана; ту је довољно да се превне 40 до 50 цм.

Ко има довољно радника, дакле новаца, тај ће приликом превртања свршити и други посао, наиме, измешаће земљу, да му у целом комаду буде једнобразна, такова земља много боље храни, него несмешана. Знамо да песак врло слабо храни усев, али кад је он згодно смешан са осталом земљом, кад дакле није сам, онда је баш врло важан, јер он је пропустљив, те влагу боље пропусти него остале врсте земље

То само напомињем мимогред, а онај, који има довољно трошка, који не жали и верује у то, тај ће то и урадити; за мање људе то не могу да кажем да је од потребе, јер би виноград и сувише скупо стао.

Ево како се земља преврће.

Комад, који смо одредили за виноград треба што дубље преорати. Ако је земља равна, можемо почати превртати ма на ком крају, но ако је ма и најмање нагнута, почиње се на најнижем месту.

Дакле онде где је најдубље, ископа се јарак до 60 цм. широк онолико дубоко, колико дубоко хоћемо да преврћемо; ископана се земља избацује поред јарка. Последњи слој земље, на дну јарка, не избацује се на поље, него остане на дну, али се и то прекопа, да буде растресено бар 20 цм. дубоко. За тим се поред тога јарка копа други исто толико дубок, тако, да горња земља, оранница, дође на дно првога јарка, а она земља, која је била најниже, дође на површину.

Код превртања треба пазити, да радници сву земљу преврну, да не оставе доле грудава, да између јаркова не праве седла, него сваки слој из једнога јарка да пребаце у други; при копању не сме се допустити, да грудве буду велике, јер тиме не ћемо постићи оно, што нам је смер. Сва земља мора бити измрвљена. Земља из првога јарка мора се пренети у последњи, да не остане рупа, а ако је врло стрмо, или се цео комад подели на више мањих делова, или се јаркови удесе тако, да сваки идући буде на једноме крају нешто шири, те се не ће земља далеко носити.

Ако земљиште није шире од 50 метара, може се у један мах преко целе ширине превртати, а ако је шире, треба поделити, но ни један јарак не би требало да је дужи од 50 метара.

Код превртања треба свакога прва утуђи, особито онога од кокице. Ономе, који преврће земљу, не ће много чинити, ако за известан број тих штеточина даде раденику награду, но онда ће бити сигуран, да ће сваки платити главом. Ако има камења, треба их метнути на страну, с тога треба да раденицима за леђи стоје колица или кошар за тај посао. Том приликом треба уклонити и сав коров, траву, која нам је несносна, особито зубачу. До душе она не може пртити у великој дубљини, али ће опет да избије на површину и само да нам смета. Зато је треба избацити на поље и сажећи.

За превртање се узимају ашови, који могу сваки пут да избаце 20—25 цм. земље, те према томе можемо и сами израчунити, колико ашова земље треба да избацимо, но увек треба пазити на то, да се земља преврће до оне дубљине, колико смо погодили, с тога би ради сваке сигурности добро било, да се увек погодимо за 10 цм. више; онда ћемо бити сигурни, да ће земља бити преврнута, баш колико треба.

Најбоље је време за превртање пролеће, кад се земља откравила и снега нестало. Може се превртати и зими, да богме ако земља није јако смрзнута и ако нема снега.

У новије време препоручују и плуг за превртање; може поднети, али руком и ашовима увек се боље земља преврне, него плугом.

Ако смо земљу преврнули у јесен или преко зиме, може се још и пођубрити, било скорашњим било угорелим ђубретом. Скорашње се ђубре подједнако разастре по преврнутом земљишту, а ако баш хоћемо, можемо га и загрнути, само не дуboко. То ће врло добро чинити новој земљи. Ако смо само ђубре разбацили, чим време у пролеће допусти, треба га плитко затрпати.

Ако је земљиште изворовито, треба воду најпре одвести, да нам после не смета. Вода се најбоље и најсигурније одведе отвореним јарковима. Одвађају и цевима, али лоза пусти жиле у те цеви, те се запуше и онда се опет мора одводњавати.

Вести из привреде.

Да се смрзнуто воће открави. Да се смрзнуто воће брзо открави, а при том да не изгуби ништа од својих особина, треба у један суд воде метути две кашике соли, па кад се со потпуно раствори, онда умочити воће. После кратког времена, воће добије свој првобитни облик и сачува све своје особине. Тако исто може се поступити са смрзнутим јајима. — о.

*

Мед, као лек при запаљењу очију. Неке немачке новине пишу о том: „Једна старица од 58 година излечила је очи од запаљења — медом. Она је, наиме, три пута дневно мазала од запаљења оболеле очи скорашњим чистим медом, те јој се вид повратио, док су лекари били одлучили, да јој очи оперирају. Она је се на овај начин лечила: Узимала је на једну кафену кашичицу неколико капи чистог меда, и прелила га врућом водом, да се мед растопи. Од те течности сипали су јој по три пута на дан у очи. Услед тога су јој увек знатно потекле сузе, које су јој врло пажљиво утрвене, а да јој очи пису дотакнуте, и за неколико дана престаде запаљење и старица добије свој вид.“

*

Опасности од некуване сланине. Ми нисмо тако рећи никад на чисто, да ли је сланина, коју једемо добре или лоше врсте јер, као што је познато, у њој се могу наћи клице разних болести, а и саме ситне животињице — трихине. Због тога је дакле врло важно кувати сланину до таквог степена, како би се сви ти паразити уништили. Није ретка ствар видети, да често људи који једу сланину недовољно кувану, болују од глиста пантљичара или од трихина, од које и умиру, с тога треба то увек имати на уму, и узети све потребне мере, да се до тога не дође. — о.

*

Мерење дубине морске. По извештају географског друштва у Петрограду о експедицији, која је прошле године мерила дубину мраморског мора, по свима изгледима није земљотрес од 10. јуна пр. г. учинио никакве промене на дну мраморског мора. Енглеске морске карте доказују, да има промене, те се у том не слажу са проналаском руског друштва, али и по томе се не може створити закључак, да руско мишљење није на истини основано, јер су Руси на другом месту испитивали морско дно, а на другом Енглези.

*

Колико има људи на земљи. Сада се броји, да на земљи живи 1,,1,600.000 људи и то у Европи 381,300.000 у Азији 854,000.000 у Африци 127.000.000 у Аустралији 4.730.000, у Америци 133,670.000. Хришћана има, 500,60.000 и то еванг. 200,000.000 римокатолика 195,600.000 и источно православних 105,000.000. Чивута има 8.000.000 Мухамедоваца 180,000.000, а поганика 812,00.000.

Сава тишим гласом, избегли смо, да нам се странци не подсмехују...“

„Попа беше осветљив човек; није могао да нам опрости, него нас пријавио власти. Нас десетак, које је навео као коловође, будемо притворени сваки по четрнаест дана.“

Сава хукну. Лулу баци крај себе, па настави.

„Паде нам мраз на образ.“ Када се повратисмо кући, рекоше некоји:

„Када нас наш пастир тако срамоти, да пређемо на унију. А шта, говорите, браћо, рекох им. Буд смо овако осрамоћени, зар још да и проклество деце наше падне на нас?! Зар да напустимо свету веру отаца наших? Боље је, браћо, да оставимо стара огњишта наша, па да свијемо у другоме месту нова гнезда деци нашој; да нас не куну, но благосиљају.“

„Тако је, повладише некоји. Савићемо нова гнезда, шат на њима процвета срећа, ако не нама, а оно деци нашој“

„Хеј, несрећо Србинова! Свима нам се намрачи чело, а душу нам притисну туга, када одлучисмо, да се растанемо с грудом, на којој смо се излегли, опернатили и снагом опасали.“

„Имао сам старицу матер, више сен, него жена. Када сам јој казао одлуку своју, пропиштала је од бола.“

„Не, сине, преклињем те млеком, којим сам те задојила; не чини тога, — не остављај старог огњишта свога. Коме су још од оних, што су своја стара огњишта оставили, птице пропевале? Куда ћу ја у туђ крај овако слаба и немоћна? Не убијај ме; дај да умрем мирно на огњишту, где сам децу изродила и на ноге поставила, дај да се и твоја деца на њему снагом опашу! Куда би ти у непознат свет вукао дечицу своју? Није, сине, Србин, као овај дошљак, што нам село опоганио, или као Циганин, да се по свету потуца. Мучи муку, вредан си, да ће бог, синуће и летњи дани!“

„Свака реч материна параше ми срце, али бејах на само место тако омрзнуо, да сам тврдо у главу уврти, да никада не би могао бити срећан, на ономе огњишту, на коме су моји стари сретно живовали.“

„Странац дође, а ја продам све. — Мати ми је од туге умрла.“

Сава тешко хукну, а очи му се на пуниште сузама.

Је ли за матером или за старим огњиштем? За обојим, Србине брате мој!

„Па како се осећате на новоме огњишту?“ упитах после неког времена Саву.

„Напустио сам старо гнездо и свио ново. Радим и мучим се, па се понешто житка намиче; али све ми је то некако страно, као да и није моје. Немам онога задовољства, што сам га некада на староме имао. Друго село, други обичаји. Многе ме успомене вежу за старо село, а да би се лако могао новоме привикнути. И моја ће деца тешко моћи то да учине; тек унучад ако се буде добро осећала... Мислио сам, да ћу све моћи да заборавим, али не иде“.

„Па како вам је, Саво, кад угледате старо село и у њем стари дом свој?“

„Не питајте ме!... Јесте ли видели ластавице, када се пролећем поврате, па у гнезду своме нађу врапца, где се раскочоперио, како тужно цвркуће! Тако се и мени од бола стегне срце, кад прођем покрај дедовине своје. Али лако је ластавицама; оне могу насилника из свога дома да протерају, а ја не могу. За новац продао сам право на огњиште своје...“

Сава беше веома узбуђен.

„Да довршим. Ни попа није уживао плода дела свога. Пала је на њега клетва народна. Први усев када је требао да пожње с новог поља, разболе се и умре. У Липовац је дошао нов, млад свештеник. Хвале га. Слушао сам га једном у цркви, како говори народу, да не оставља старих огњишта. Лепо је говорио, убедљиво је говорио, али прекасно. Да је био неколико година пре у Липовац дошао, можда би његове речи биле бачене на добро земљиште, али овако је касно и прекасно. Воља, мар, разумност, исправи многу погрешку, али овако замашну не може“.

Сава се подиже.

Пружи ми руку и рече:

„Збогом. Сунце тоне западу, доба је, да пођем у немило село, где и сад стоји некад мој мили дом“.

Сунце је тонуло за горе мославачке. Свежина вечери спуштала се на земљу. Шетао сам прилично дуго пољима. Тихо је настала ноћ. На небу светлуцају се ситне звездице, а повисоко на њем одскочио пун месец. Тишину ноћи прекидају гласи ситних животињица, што миле по земљи у житу и трави. Враћао сам се. Сова пролети ваздухом, а њезин неугодан глас потресе ме и убрзам кораке. Из села допире прекидан глас пса чувара.

У селу несам сусрео нигде никога.

Када сам дошао близу куће некад Саве Бојичића, причини ми се, као да чујем тихо јецање.

Станем

Заиста, неко јеца.

Погледам боље. На клупи уз тарабу пред кућом у сени седи човек Лице прикрио рукама.

Приђем.

Сава Бојичић!

„Шта ви то, Саво, радите?“

„Гле,“ рече, тужно, „опет се састасмо. Враћао сам се кући. Када сам пролазио овуда, несам могао да одолем срцу, па да не седнем на место ово, где сам за оваких летњах ноћи седео и са својим људима у лепу разговору проводио. Све ми то дође на ум, и не могох суза уздржати. Идите, реците овој шаци Срба, да раће изгину, него да оставе стара огњишта своја. Сачувао бог сваког, да му падне на срце овака туга за старим огњиштем, као што је мени сада. Нигде им на свету не ће бити боље, нигде не ће моћи сносити лакше беда својих, него на топлом старом дедовском огњишту. Нека се привикну околностима, које су надошле, па ће им опет бити добро, боље него мени, који морам да плачем за оним, што ми је најмилије, а што више никада не могу да својим назовем... Лаку ноћ!“. **Сиротица.**

Вести из места и са стране.

Седница школског савета одржаће се у понедељак 6. (18.) фебруара о. г.

Српско народно позориште. Стигли су нам чланови срп. нар. позоришне дружине из Панчева. Прва представа у новој позоришној згради у Нов. Саду биће у суботу 4. фебруара, а даваће се: „Задужбина цара Лазара.“

† **Мати црногорског кнеза.** У уторак умрла је на Цетињу у дубокој старости мати господара Црне Горе Николе I., а жена војводе Мирка, војвоткиња Стана Миркова. Мир пепелу њеном!

Оставка бугарског кнеза. Једнако се проносе вести, да бугарски кнез Фердинанд хоће да даде оставку на престолу, како би дошло до новог избора. Ако то учини, то ће бити у очекивању, да буде поново изабран на правилан начин, како би га Русија могла признати и потврдити. Ова вест званично још није потврђена.

Беседа са игранком у Будим-Пешти. Беседу са игранком приређују Срби у Будимпешти, у корист „школскога фонда св. Саве“, у уторак 7. (16.) фебруара 1895. г., у дворанама будимпештанске варошке редуте. Распоред беседе.: 1. Поздрав председникова; 2. „Црногорац Црногорци“ од Зајца пева збор; 3. „Andante et caprice“ од Шуберта свира на виолончело г. Ј. Колнибалацки; 4. „Баук“ од Шуберта баритон соло пева г. Ђорђе Петровић; 5. Из „Цара Лазара“ од Матије Бана приказују: г.г. С. Араницки, С. Берић, Ј. Бојкић, М. Бокшан, Ј. Живојновић, К. Каракашевић, Ј. Латинчић, Л. Марковић, М. Манојловић, Д. Радић; 6. Из опере „Zauberflöte“ од Мозарта, бас соло пева г. Јоца Јовановић: 7. Бачки напеви, од Лжичара пева збор.

Закључни венчић у Руми. Ђаци школе српских народних игара, са својим учитељем г. М. Карапетровићем приредили су у четвртак на Сретеније 2. (14.) фебруара 1895. године. у сали г. Илије Жебетића код „Зеленог Венца“ свој закључни венчић. Један одређени део од чистог прихода намењен је за одело и обућу онд. сиромашним ученицима. За тим игранка са тринаест српских игара.

Концерат терцета Славјанских у Руми биће у понедељак 6. (18.) фебруара у сали „Зеленог Венца“. Певаће Нада, Јелена и Олга Славјанскова.

Беседа са игранком у Беловару. Срби грађани града Беловара приређују дана 5. (17.) фебруара 1895. г., беседу с игранком, у просторијама гостионице код „Златне звезде“ уз наклоно суделовање војене музике ц. и кр. пуковније баруна Гисла бр. 16. и „добровољног певачког збора. Чист приход намењен је фонду српске основне школе у Беловару.

Признао убиство. Пре неки дан нађен је у својој соби у Бечу убијен Др. Ротцигел. С почетка се помишљало на самоубиство. Но дужим испитивањем признао је његов помоћник Ајхингер, да га је у свађи ударио чекићем по глави и срушио га на земљу, те му онда ножићем отворио жиле, да би се могло помислити на самоубиство.

Нестао пароброд. Велики пароброд „Gascogne“, који је 26. јануара оставио Хавре и требао стићи 4. а најкашње 5. о. м. у Њујорк, није још ни 12. о.м. стигао онамо, па се бојали, да је путем страдао. „Gascogne“ је 155 метара дуг, 16 метара широк, имаде места за 7600 тона и стројеве од 9000 коњских снага. Капетан брода повезао је из Хавра 165 путника и 200 момака. Вредност укрцаног терета означена је са 4 мил. фран. међу којима се налази и 800.000 фран. у злату. Друштво мисли, да се морало што год на машини брода покварити, па да ће пароброд ипак са закашњењем приспети у Њујорк. На пароброду било је доста динамита. Из Париза је дошла брзојавна вест, да је ова лађа сретно приспела на американску обалу близу Њујорка.

Прстен 14 година у крављем стомаку. Занимљив случај десио се у Шпекбаху. Године 1882. били су онде велики маневри, при којим је један виши војнички часник изгубио леп брилијантски прстен. Прстен су онда тражили, но како је на оном месту била детелина, нису га могли наћи. Пре неки дан су у томе месту заклали једну матору краву и у стомаку њеном нађоше леп прстен. По неким знацима и словима на њему одмах су се сетили, чији ће бити. Поруче ономе официру и заиста докаже се, да је прстен његов. Крава је дакле морала са детелином појести и прстен, који је пуних четрнаест година остао у њеном стомаку.

☛ **Због празника Сретења завршили смо број од петка у четвртак пре подне. С тога су изостале: Најновије вести.**

Трговина.

Нови Сад, 2. фебруара. Пшеница прве каквоће 6 ф. 20—— нов. Пшеница средња 6 фор. —— н. Пшеница лакша роба 5 ф. 70—80 новч. Наполица 5 фор. 50 нов. Јечам 5 фор. 40—50 н. Зоб 5 фор. 70—80 нов. Кукуруз у зрну 5 ф. 60—70 н., Маст 45 фор. Сланина сува 48 фор., дебела пажена 50 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	38	н.
„ средњи	36	н.
„ лаки	34	н.

Све од 1 килограма.

Теоци	10—25 ф.	по комаду.
Јагњци	— ф.	по пару.
Овци	8—12 ф.	„

*

Стање воде под Новим Садом.

1. фебруара било је 0·6 мет. испод нуле, а 2. фебруара је било 0·11 мет. испод нуле.

Беч 11. фебуара п. р. 1895. (Извештај са воловског вашара М. Јосифовића, комисијона радња у Бечу Ст. Маркс.)

Почем је данашњи број спрам потребе доста мали био, била је тражња много живља, те су се услед тога и цене код прве каквоће са 1 ф. а код слабије и са 2 фор. до 4 ф. поправити могле.

Пријављено је било свега 3672 т. ј. 1760 мађарског, 519 галичког и 1393 немачког соја, а продавали се: мађарски од ф. 54—62, прима до ф. 65, галички од ф. 53—60, прима до 64, немачки од ф. 55—64, прима до ф. 68, за 100 клг. клане тежине.

Потчињена марва, бикови и краве од ф. 22—37 за 100 кила живе тежине. Српска и босанска марва није била данас заступљена.

*

Беч 12. феб. п. р. (Извештај са свињског вашара од М. Јосифовића, комисијона радња у Бечу, Ст. Маркс.)

Не могавши се у прошлој седмици потреба намирити, била је данашња тражња уз боље цене живља.

Пријављено је било свега 9122 комада, а смештено за продају 2498 лаких и 6251 дебелих свиња мађарског соја.

Продавало се:

Прима	роба од	40—42	новчића
Средња	„ „	38—39	„
Лака	„ „	32—36	„
Назимад	„	30—40	„

на килограм живе тежине без потрошарине.

*

Беч, 12. феб. п. рим. (Ориг. извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 9.122 к., а дошло је 2498 ком. млађе врсте и 6251 комад угојених мађарског соја. Свега 8749 комада дотерано.

Трговина је живља.

Продавало се:

Прима	роба	40—41 н.	изнимно —— н.
Средња	„	38—40 н.	
Сремска	„	39—40 н.	
Назимад	„	38—44 н.	

Ово су цене од килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

Цена је сланини 43 ф.
„ „ масти . 45 ф. Све од 100 кгр.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи

1. (13.) феб.

Дукати — — — — — —	5 ф. 84 н.
Наполеондори (20 франака) —	9 ф. 84 н.
Угарска златна рента — — —	124 ф. 75 н.
Аустријска златна рента — —	126 ф. 25 н.
Угарска крунска рента — —	99 ф. — н.
Немачке држ. марке (од 100 мар.)	60 ф. 75 н.

Одговори уредништва.

Нашим поштованим дописницима у Будимпешти, В. Бечкереку, Сараволи, Араду и свима осталима. — Нисмо могли Вашу жељу да испунимо те да донесемо ваше дописе у народном броју од петка, јер иначе не би у њему ништа друго донети могли осим дописа, пошто сви желе, да их у том броју доносимо. Тај народни број не смемо да напунимо месним стварима; за то у опште не ћемо доносити у њему дописе, осим кратких вести са стране, а дописе само изузетно, у ванредним приликама. За то молимо, да нам не замере наши поштовани дописници.

Спуштене цене за седишта позоришна.

Управни одбор „друштва за српско народно позориште“ решио је у седници својој од 28. јануара (9. фебруара) о. г., да се **цене за седишта,** које су пре неколико дана у нашим листовима саопштене, **спусте и смање.** Те спуштене цене за позоришна седишта овако су сад одређене и утврђене:

I. Седиште у партеру у I. и II. реду, у претплати 1 фор., ван претплате 1 ф. 20 н.

Седиште у партеру у даља 4 реда, у претплати 80 н., ван претплате 1 фор.

Седиште у партеру у даљих 6 редова, у претплати 60 н., ван претплате 80 н.

II. Седиште на балкону у I. реду, у претплати 1 фор., ван претплате 1 ф. 20 н.

Седиште на балкону у II. реду, у претплати 60 н., ван претплате 80 н.

Седиште на балкону у III. и IV. реду 50 нов. (а за ђаке 30 нов.)

III. Седиште на галерији у I. реду 40 н. у II. реду 30 нов

Цене ложама остају непромењене.

Ово нека је на знање претплатницима позоришним, који су се већ пријавили с претплатом на 24 представе. А уједно се позива и остала публика, да се сада, кад су тако знатно спуштене цене седиштима, пожури с претплатом.

Ко се претплати на 24 позоришне представе, плаћаће и у представама ван претплате цену одређену за претплату.

За претплату се ваља пријавити: или књиговођи друштвеном Јовану Токалићу, или члановима управног одбора позоришног: Ђоки М. Поповићу и Давиду Ћурчићу, који су се драговољно примили да у друштву са подначеником и управитељем А. Хаџићем скупљају претплату.

ОГЛАСИ.

ПОМОДНА МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
САВЕ Ј. КРСТИЋА
У РУМИ

потребује солидног и вештог старијег помоћника. Ступити може за 14 дана или доцније. 1—3

Кућа на продају

у Даљу (Славонији) на пијаци код српске цркве. Првенство имају Срби. Ко исту жели купити нека се обрати на

Т. М. ЂЕКИЋ
кројач.
Босна, Шамац.

1-2

ИЗВРСНО ЛАГЕР ПИВО

из темишварске „фабрикскоф“ акционарног друштва пиваре и из прве пилзанске акционарске пиваре, препоручује долепотписани у изврсном квалитету, како у оригинал бурадима тако и у флашама.

Александар Адамовић,
стовариште пива у Н. Саду
Арањ Јанош улица бр. 8.

☛ Пиво у флашама од обе врсте може се добити и у моме детајљлокалу, господска улица бр. 8 увек фришко. По жељи шаљем и у куће директно. 3—10

ПОЗИВ

НА

IX. РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

ПРВЕ СЕНТОМАШКЕ СРПСКЕ ЗАДРУГЕ

КАО ДРУЖИНЕ

ЗА УЗАЈАМНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ

У СЕНТОМАШУ

која ће се држати у четвртак 21. фебруара 1895. год. у задружним просторијама.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Оверовљење присутних чланова.
2. Поднашање закључних рачуна и извештаји управног и надзорног одбора.
3. Предлог о подели чисте добити.
4. Предлог о брисању из чланства са уплатом заосталих честичара.
5. Давање опросница управноме и надзорноме одбору.
6. Избор управнога и надзорнога одбора.
7. Избор четир фирмацајхнера.
8. Избор пет скупштинских чланова за оверовљење записника.

Из седнице управнога одбора „Прве сентомашке српске задруге као дружине за узајамно помагање и штедњу“, држане јануара 1895. год.

УПРАВА.

Имање. — **Рачун изравнања.** — **Дуг.**

	фор.	нов.		фор.	нов.
Рачун меница и обвезница	79418	—	Рачун честица I. кола	920	80
Рачун предујма I. кола	188	—	Рачун честица II. кола	37661	38
Рачун предујма II. кола	14428	90	Рачун честица III. кола	10222	60
Рачун предујма III. кола	2528	—	Рачун улога на штедњу	31013	82
Рачун разних потраживања	766	34	Рачун ре-есконта	11400	—
Рачун намештаја	185	—	Рачун резервног фонда	1244	66
Рачун готовине 31. децембра 1894.	958	99	Рачун у напред уветих камата	925	66
			Чист приход за 1894. год.	5034	31
	98423	23		98423	23

Губитак. — **Рачун добитка и губитка.** — **Добитак.**

	фор.	нов.		фор.	нов.
Рачун државне порезе	621	55	Рачун камате	10051	91
Рачун општинског прореза	167	26	Рачун преписа честица	142	—
Рачун задружних трошкова	261	18	Рачун закашњине	82	90
Рачун исплаћене камате улога	284	69			
Рачун станарине	112	50			
Рачун камате ре-есконта	1001	90			
Рачун камате углавничене	1513	73			
Рачун отписа сумњива потраживања	18	—			
Рачун пристојбе	71	69			
Рачун чиновничке плаће	1190	—			
Чист приход за 1894. год.	5034	31			
	10276	81		10276	81

У СЕНТОМАШУ 31. децембра 1894. год.

Павле Шегуљев благајник. — **Милош Рунић** управитељ. — **Божидар Продановић** књиговођа.

Ова билансија прегледана је, са главним и споредним књигама сравњена и за добро пронађена.

У СЕНТОМАШУ 8. фебруара 1895. год.

НАДЗОРНИ ОДБОР:

Јован Стојановић, Врања Вондра, Милан Ј. Настић, Нестор Велић, Јев. Миковић.

МИЛАН ПЕТКО-ПАВЛОВИЋ

ВРШАЦ.

БОЈАДИШЕ ХАЉИНЕ
и
разне тканине.

ЦРТА СРПСКЕ СЛИКЕ
и
разне друге цртеже.
као основа за вез.

Ручна и механична везиљач. радионица
израђује
МОДЕЛЕ и ШАБЛОНЕ
за
пренашање цртежа.

1 2

Велико стовариште
цртани и везени ствари.

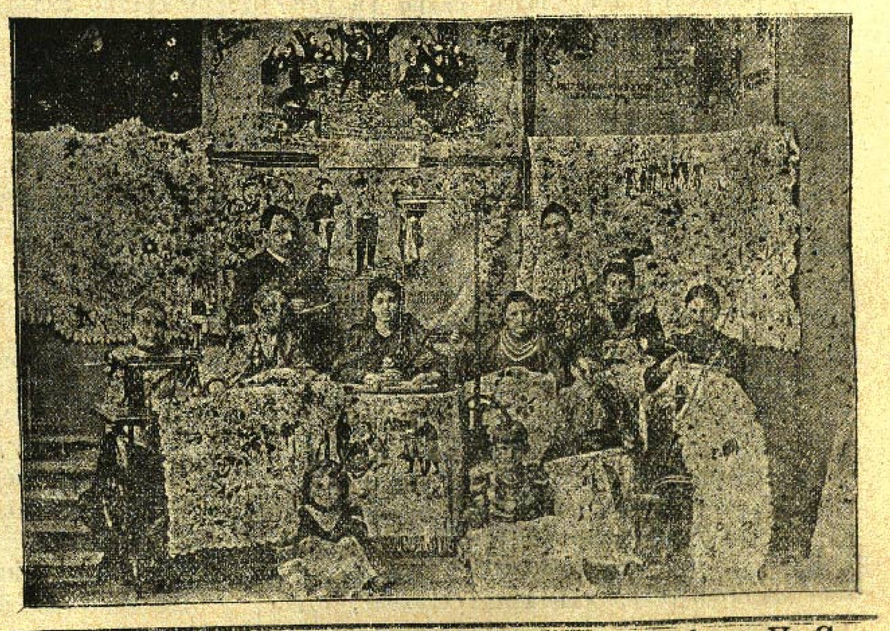

Главни уредник: др. Емил Гаврила. Власник Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Никола Маленчић. Срп. штампарија дра Свет. Милетића у Н. Саду.